

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет біології, географії та екології

Кафедра географії та екології

**ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ І ПЕРСПЕКТИВИ
ВИКОРИСТАННЯ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ
НОВОКАХОВСЬКОЇ ТА БЕРИСЛАВСЬКОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ
ОБЛАСТІ**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: здобувачка 2 курсу 05-215М групи

Спеціальності 106 «Географія»

Освітньо-професійної програми «Географія»

Сорокіна Олена Олегівна

Керівник д.геогр.н., професорка Гукалова І.В.

Рецензент провідний інженер з рекреаційного

благоустрою НПП «Нижньодніпровський»

Шевцов С.Ю.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні основи дослідження туристично-рекреаційних ресурсів	6
1.1. Поняття «туристично-рекреаційні ресурси» та їх класифікація.....	6
1.2. Методика дослідження туристично-рекреаційних ресурсів і туристичного потенціалу території.....	8
РОЗДІЛ 2. Географічний аналіз туристичних дестинацій Новокаховської та Бериславської територіальної громад Херсонської області	10
2.1. Передумови розвитку туристично-рекреаційної діяльності в межах Новокаховської та Бериславської громад	10
2.2. «Нові» туристичні маршрути Новокаховської та Бериславської територіальних громад.....	24
РОЗДІЛ 3. Перспективи розвитку туризму в Новокаховській та Бериславській територіальній громаді Херсонської області	36
3.1. Ресурсний потенціал громад як основа ефективного соціально-економічного розвитку.....	36
3.2. Головні перспективи розвитку туризму туристичної індустрії регіону.....	38
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	42
ДОДАТОК	47

ВСТУП

Актуальність дослідження. Значиме місце в сучасній економіці високорозвинених країн належить туристичній сфері. Це дає підстави активно розвивати туристичну галузь на території України. Однак певні події стають на шляху до повноцінного та ефективного туристичного розвитку України та її регіонів зокрема.

Однією із проблем, яка сповільнює розвиток туризму в будь-якому туристичному регіоні, зокрема в Новокаховській та Бериславській громаді, є недостатня інформованість туристів, інвесторів та інших стейкхолдерів про рекреаційний потенціал регіону, громади. При цьому істотним засобом підвищення туристичної значущості регіону є створення нових туристичних маршрутів, які засновані на привабливих символах Херсонського регіону.

Розвиток туризму в Україні є досить актуальним завданням сьогодення, а тому дослідження в даному аспекті проводять різні науковці, зокрема і географи. Потужний внесок у туристичні дослідження і практичні розробки є заслугою таких фахівців як Смаль І.В., Бейдик О.О, Любцева О.О., Шаблій О.І., Масляк П.О. [1-2,8,10-11], вагомий вклад в розвиток туризму в межах Херсонської області внесли Белая І.С., Биркович В.І., Машкова О.В., Нападовська Г.Ю., Пилипенко І.О. та інші [6,7,19,22].

Врахувавши, що туристичний потенціал нашої країни розкритий не в повному обсязі, перед новоутвореними територіальними громадами виникло питання розробки стратегії місцевого розвитку, необхідність детального вивчення території з метою «прокладання» нових туристичних маршрутів. Потенційно привабливим в даному аспекті є території Новокаховської та Бериславської громад в межах Херсонської області.

На нашу думку, з погляду реалізації туристично-рекреаційного потенціалу Новокаховської та Бериславської територіальних громад Херсонської області, перспективною є розробка одноденного та дводенного маршрутів, які розраховані на різні вікові групи та їх інтереси. Складені вони мають бути із врахуванням мінімізації витрат часу на переміщення й максимізації інформаційно-пізнавальної значущості туру.

Об'єктом дослідження є туристичні ресурси Новокаховської та Бериславської територіальних громад Херсонської області.

Предмет – географічний аналіз і перспективи використання туристичних ресурсів територіальних громад.

Метою роботи є дослідження туристично привабливих ресурсів Новокаховської та Бериславської територіальних громад та розробка оптимальних туристичних маршрутів.

У зв'язку з цим постає необхідність вирішення таких **завдань**:

- 1) охарактеризувати теоретичні основи дослідження туристично-рекреаційних ресурсів, розкрити методiku дослідження туристичного потенціалу на низовому рівні - рівні територіальної громад;
- 2) проаналізувати туристичний потенціал Новокаховської та Бериславської громад Херсонської області, виявити та обґрунтувати «новостворенні» туристичні дестинації та маршрути територіальних громад;
- 3) виявити головні перспективи розвитку туризму в даних громадах.

Методологічною основою дослідження стали праці вітчизняних і зарубіжних вчених, комплекс загальнонаукових і конкретно-наукових методів дослідження: аналіз і синтез (для розкриття змісту поняття «туристично-рекреаційні ресурси», виявленні особливостей туристичного потенціалу регіону), також був використаний

порівняльно-географічний метод (для визначення територіальних відмінностей окремих туристично-рекреаційні ресурсів громад).

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає в тому, що результати роботи можуть використовуватись при під час розробки Стратегії розвитку територіальних громад, а також результати роботи можливо використовувати у освітньому процесі у середній і вищій школі. Зокрема, використання зазначених результатів можна використати у освітньому процесі і методичному забезпеченні під час викладання дисциплін «Турисько-рекреаційний комплекс України», «Географія Херсонської області», «Організація краєзнавчих туристичних подорожей», «Управління регіональним турисько-рекреаційним комплексом».

Апробація результатів дослідження. Результати доповідались на щорічній регіональній науковій конференції Херсонського відділу Українського географічного товариства (Херсон, 2020). Оpubліковано статтю у збірнику наукових робіт Херсонського державного університету «Магістерські студії» (Херсон, 2021 р.)

Структура роботи: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел (35 найменування), додаток.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ

1.1 Поняття «туристично-рекреаційні ресурси» та їх класифікація

Динамічний розвиток туристичної сфери вимагає постійного дослідження та моніторингу, оновлення й розширення переліку туристично-рекреаційних ресурсів території.

Поняття туристично-рекреаційних ресурсів полягає в тому, що вони слугують основою для утворення нового туристичного продукту та його пропозиції.

Звертаючи увагу на досить «молодий вік» туристичної галузі в Україні, пропонуємо розглянути визначення поняття «туристично-рекреаційні ресурси» сучасних українських географів [26]. За Фоменко Н. В., рекреаційні ресурси є важливою матеріальною передумовою формування рекреаційної галузі господарства, її ресурсною базою, що вимагає бережного і економного використання та охорони. Авторка виявила три типи рекреаційних ресурсів: природні, соціально-економічні, історико-культурні. Кожен із типів відіграє свою роль у формуванні галузевої та територіальної організації рекреаційних комплексів [11].

Велике значення у формуванні сучасного поняття «рекреаційно-туристичних ресурсів» відіграли дослідження, проведені такими вченими як Багрова Л.А., Багров М.В., Преображенський В.С. Вони вперше дали визначення – «природні, природно-технічні і соціально-економічні геосистеми та їх складові, котрі при існуючих технічних і матеріальних можливостях можуть використовуватися для організації рекреаційного господарства»[1].

Для розуміння «туристично-рекреаційних ресурсів» Топчієв О.Г. розглядав об'єкти та явища природного, природно-антропогенного та

соціального походження, що використовуються для туризму, лікування, оздоровлення та впливають на територіальну організацію рекреаційної діяльності, формування рекреаційних центрів та районів, їх спеціалізацію та економічну ефективність [10,26].

Масляк П.О. звертає увагу, що рекреаційні ресурси представляють собою об'єкти, явища й процеси природного та антропогенного походження, які використовуються або можуть бути використані для розвитку туризму і рекреації. Головною специфікою рекреаційних ресурсів є те, що вони мають здатність відновлювати та розвивати духовні й фізичні сили людини. Ці ресурси придатні для прямого та опосередкованого споживання, надання різноманітних послуг рекреаційно-туристського характеру, курортно-лікувального[4,26].

До туристично-рекреаційних ресурсів Бейдик О.О. включає природні та культурно-історичні комплекси та їх складові, які при сучасній та перспективній на майбутнє структурі рекреаційних потреб і техніко-економічних можливостях стають цільовими об'єктами рекреаційно-туристського споживання як вихідні елементи для створення комплексних туристських послуг. Дослідник поділяє рекреаційно-туристичні ресурси на такі: суспільно-історичні, природно-географічні, природно-антропогенні, трансресурсні об'єкти. Крім того, він виділяє окрему групу – об'єкти рангу суперточка-тур [2-3,26].

Порівнюючи вище зазначені три визначення, відзначимо, що в першому (Топчієв О.Г.) акцентується увага більше на територіальному аспекті розвитку туризму як сфери господарства та впливі туристично-рекреаційних ресурсів на спеціалізацію, а також на економічну ефективність досліджуваної території. У другому (Масляк П.О.) звертається увага на те, що основною властивістю рекреаційних ресурсів є відновлення, а також розвиток духовних і фізичних сил людини. Третє визначення (Бейдик О.О.) акцентує більше на здатності рекреаційних

ресурсів задовольняти рекреаційні потреби різного характеру та бути вихідними елементами для створення комплексних туристських послуг.

Отже, туристично-рекреаційні ресурси слугують основою для розвитку туризму та рекреації, зокрема використовуються для туризму, лікування та оздоровлення людей; здійснюють вплив на територіальну організацію рекреаційної діяльності, дають можливість формувати рекреаційні райони і центри, визначати їх спеціалізацію та економічну ефективність.

1.2 Методика дослідження туристично-рекреаційних ресурсів і туристичного потенціалу території

Дослідження туристично-рекреаційної галузі базується на застосуванні загальнонаукових і конкретно-наукових методів. Системний підхід, що належить до загальнонаукових методів включає інші підходи в єдиний комплексний, за допомогою якого можна вивчити особливості природних та антропогенних ресурсів території, особливості діяльності туристичних фірм у конкурентному середовищі, рівень розвитку туристичної інфраструктури, а також їх взаємодію з іншими структурами. Використовуючи *системний підхід* можливо здійснити аналіз території Бериславської та Новокаховської громад, де утворено значний туристично-рекреаційний потенціал [2].

Комплексне та ефективне дослідження Новокаховської та Бериславської територіальних громад можливо здійснити за умови використання таких методів:

- *Аналіз та синтез* – це методи дослідження, що включають вивчення предмета за допомогою відокремлення його компонентів або складових елементів та вивчення об'єкта в єдиному взаємозв'язку всіх його складових. В нашому дослідженні ці методи використані для розкриття змісту поняття «туристично-рекреаційні ресурси», для вивчення специфіки туристичного

потенціалу територіальних громад та створення «нових» туристичних стежок.

- *Порівняльно-географічний метод* полягає у виявленні схожих та відмінних рис між об'єктами, що досліджується. Даний метод використовується для аналізу просторового розташування окремих туристично-рекреаційні ресурсів територіальних громад
- *Системний підхід* базується на розгляді будь-якого географічного об'єкту як складової динамічної системи, метод застосовується для визначення туристичних дестинацій територіальних громад і створення туристичних маршрутів орієнтованих на інтереси екскурсантів та інтереси.

Отже, методологічний інструментарій дослідження представлений різними методами, що дозволяють провести комплексне дослідження туристичного потенціалу Новокаховської та Бериславської територіальної громади, проаналізувати сучасний стан та визначити перспективи їх розвитку.

РОЗДІЛ 2

ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ НОВОКАХОВСЬКОЇ ТА БЕРИСЛАВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Передумови розвитку туристично-рекреаційної діяльності в межах Новокаховської та Бериславської громад

Передумови розвитку туристичної індустрії ґрунтуються на природно-географічних особливостях й кліматичних умовах регіону в даному випадку громад, наявність та якість природних ресурсів і можливість їх зручного використання, на статистичних факторах як географічних, культурно-історичних, суспільно-історичних. Зменшення диспропорції між ресурсним забезпеченням і ступенем його використання.

Природні туристично-рекреаційні ресурси Новокаховської та Бериславської територіальних громад Херсонської області

Територіальні громади розташовані в Причорноморській низовині, в Таврійській посушливій степовій зоні півдня України. Долиною Дніпра громади розділені на правобережну Бериславська, Новокаховська громада розташована як на правобережжі так і на лівобережжі (основна частина).

Кліматичною особливістю степових регіонів є велика кількість тепла і світла і недостача вологи.

Клімат Новокаховської територіальної громади помірно-континентальний, посушливий з великим ресурсом тепла. Літо спекотне, сухе, зима – м'яка. Середньорічні температури: літня +22,4 °С, зимова –2,1 °С. Річна кількість атмосферних опадів не перевищує 360-420 мм. Розподіленні вони вкрай не рівномірно. Вегетаційний період досягає 90-100 днів. За статистичними даними безморозний період в середньому 179 днів на рік [22].

Характерною рисою Новокаховської громади є переважно рівнинний рельєф та балочна місцевість уздовж Каховського водосховища, наявні замкнуті неглибокі плоскодонні западини, так звані поди зустрічаються на ділянках прилеглих до Дніпра.

Найголовнішими типами ґрунтів є чорноземи південні мало гумусні та темно-каштанові залишково слабо- і середньосолонцюваті [7].

Водні ресурси представлені річкою Дніпро та штучні водойми такі як Каховське водосховище та Північно-Кримський канал. У Новокаховській територіальній громаді представлені також артезіанські підземні джерела та Козацьке джерело або ж степовий водоспад. Підземні води із родовища природних мінеральних столових вод використовуються для промислово розливу води «Каховка» [28].

Флора типчакowo-ковилowymi та піщаними степами. Рослинність піщаних степів представлена на Каховській піщаній арені Нижньодніпровських пісків є домінуючою, первинною, корінною.

В долині річки Дніпра сформувався своєрідний комплекс різних типів рослинності: лісової та чагарникової (вербняки, осокірники, вільшаники), лучної, водно-болотної.

Береги Каховського водосховища в місцях, що не зайняті дачними та садовими ділянками, часом вкриті лісом, в якому переважають насадження акації, а з корінних порід збереглися вільха, осика, верба [8,15].

Фауна громади в основному степові біотопи. Звичайними представниками прісноводна фауна є риби, молюски, ракоподібні, комахи, черви, кишковопорожнинні, найпростіші. Нижньодніпровські плавні знаходяться у долині річки Дніпро, а також Інгульця, де сформувався своєрідний комплекс різних типів рослинності: лісової та чагарникової, лучної, водно – болотної.

Лісова рослинності приставлена вербовими лісами з верби білої, які приурочені до найбільш підвищених ділянок заплави. Деревостан розріджений, верби суховершиннять у зв'язку з нагінними явищами, проникненням солоної морської води під дією вітру до річища Дніпра та проток. В доміщі трапляється верба ламка і осокир, в трав'янистому ярусі зростають : розхідник звичайний, гірчак перцевий, півники болотні тощо.

Чагарникова рослинність значно поширена у плавнях, її складають чагарникові види верб. Чагарники вкрапляються в інші типи рослинності, особливо їх багато серед заростей очерету південного [18].

Фауністичний комплекс дніпровських плавнів насичений і різноманітний це царство земноводних, саме тут їх щільність досягає максимуму, представлений фоновими видами ссавців: козуля європейська, лисиця звичайна, миші, з птахів зустрічаються воронові та чайкові, представники герпетофауни – гадюка степова, вужі, батрахофауни – зелена ропуха, квакша.

З хребетних тварин основними мешканцями прісноводних водойм є риби це: амур білий, товстолобик, гірчак, краснопірка, плітка, в'яз, короп сріблястий, до бентосоїдних відносяться промислові риби, такі як лящ, карась, гунтера, бички, серед хижих відомі щука, судак, сом.

У Дніпровських плавнях тваринний світ насичений і різноманітний. Із ссавців тут зустрічаються бобер річковий, видра річкова, норка європейська, горностаї, кутори велика та мала, водяна полівка, миша маленька а також акліматизована ондатра. Багато видів що мешкають у плавнях занесено до Червоної книги України та Європейського Червоного списку.

Зміївська громада розташована в помірно континентальному, посушливому поясі з сприятливим кліматом для туристичної діяльності. Літо спекотне середньорічна температура + 22,4 °С, зима м'яка середня температура – 2,1 °С з малою кількістю опадів, за сильного вітру часом

узимку виникають пилові бурі. Середня багаторічна кількість опадів 392 мм, але з останніми роками тенденція йде на збільшення опадів. Клімату притаманні літні суховії потужні вітри при низькій вологості та високих температурах [20].

Рельєф громади відноситься до корінного плато, де розвинуті балки та глибокі яри. Ґрунти здебільшого південні чорноземи з лесовим підґрунтям [16].

Водні ресурси представлені головною артерією Дніпро, та Каховським водосховищем з крутими схилами, знаходиться в зоні недостатньої водності, залягання ґрунтових вод залежить від рельєфу.

В флорі домінуючою є типчаково-ковилові степи саме на схилах балок, ярів, на крутих берегах Дніпра. Ці степи називають біднорізнотравними. До складу флори цих степів входить майже 500 видів вищих рослин. Зростає велика кількість видів рослин і грибів. Вищих судинних рослин (папоротеподібні, хвощеподібні, плауноподібні голонасінні, покритонасінні) за попередніми даними відмічено близько 1500 видів, вищих несудинних (мохоподібних) – 120 видів, водоростей діатомових, жовто-зелених, харових, золотистих, динофітових, евгленових, червоних, зелених, а також синьо - зелених(прокаріотів) більше 500 видів, грибів близько 850 видів, в тому числі 150 видів лишайників [12].

Своєрідність тваринного населення на правих берегах Дніпра представлених кам'янистими схилами з виходом на поверхню відслонень гірських порід, пов'язана з мінливістю умов існування та можливістю співіснування видів степових, лісових, водно-болотних та синантропних комплексів. Види плавневого комплексу можна зустріти біля самого зрізу води. Дніпро у своїй нижній течії є своєрідним фауністичним кордоном для ряду видів. Так, наприклад, на його правобережжі зустрічається кріт, крапчастий ховрах, комаха кравчик

головач, а на лівобережжі малий ховрах, сліпак пісчаний, емуранчік. Дніпро перешкоджає розповсюдженню на захід близько 40 видів комах.

У прісноводній фауні звичайними представниками є риби, молюски, ракоподібні, комахи, черви, кишковопорожнинні, найпростіші. Крім них деякі тварини лише деяку частину свого життя проводять у воді у пошуках їжі, в період розмноження і розвитку. На поверхні води зустрічаються численні клопи – водомірки, павук доломедес. На відкритій воді живляться крижні, лиски, великі норці, крачки, болотні черепахи [12].

Природно-антропогенними ресурсами в Новокаховській та Бериславській територіальних громад Херсонської області

Природно-антропогенними туристичними ресурсами вважаються ділянки землі, водної поверхні та повітряного простору мають загальнонаціональне, регіональне та місцеве значення, мають особливе природоохоронне, наукове, культурне, естетичне, рекреаційне, оздоровче значення та охороняється державою.

Природно-заповідний фонд громад виступає пам'ятками природи місцевого значення, загальнозоологічним заказником та парками-пам'ятками садово-паркового мистецтва (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Природно-заповідний фонд в межах Новокаховської та Бериславської територіальних громад

Види ПЗФ	Опис туристичного об'єкту
Заказники (місцевого значення)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Корсунський загальнозоологічний заказник розташований на території Новокаховської громади Корсунського лісництва на ділянках Козачелатерної

	<p>піщаної ари, біля сіл Корсунка та Кринки створений з метою збереження та відтворення тваринного світу. Загальною площею 3357 га. Створений у 1978 року. Заказник підпорядковується «Каховському лісовому господарству». Територія заказника відноситься до категорії лісів природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення та виконує природоохоронну та естетичну функції. Зростають переважно соснові ліси, які чергуються з трав'янистими лучними ценозами в знижених піщаних арих та псамофітними ділянками степів. Природна фауна нараховує 47 видів, 2 з них ендемічні, мешкають види тварин занесені до Бернської конвенції [19];</p>
<p>Пам'ятки природи (місцевого значення)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Вікові платани — ботанічна пам'ятка природи розташована на території Нової Каховки в центральному парку відпочинку на березі річки Дніпро, заснований у 1983 році. Платани – рідкісні, цінні листяні дерева, посаджені ще з часів села Ключового. ▪ Меморіальні дуби — ботанічна пам'ятка природи розташовані на території Нової Каховки Херсонської області, біля будинку культури. Заснований у 1983 році. ▪ Козацьке джерело гідрологічна пам'ятка у

	<p>селищі Козацьке. Засноване у 1983 році. «Козацьке джерело» розташоване на терасі Дніпра, під маєтком князя П. Трубецького. Вихід джерела, художньо оформлений ще за часів Трубецького, має вигляд водоспаду. Вапнякові брили, якими стікає вода, густо покриті мохами, джерело переходить у досить повноводний рівчак. Козацьке джерело ще має назву «степові водоспади»;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Джерело Шилової балки гідрологічна пам'ятка Новокаховської громади заснована у 1975 році площею 0,01 га. На схилах з під землі б'ють кілька джерел, три з них облаштовані, створена купель, з джерел наповнюються і штучні водойма, які використовуються для лінивої рибалки;[27]
<p>Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ботанічний Дендропарк на території об'єкт розташований на території Нової Каховки, села Плодове. Площею 9 га, заснований у 2006 році. Підпорядковується Державному підприємству дослідного господарства «Новокаховське» Нікітського ботанічного саду.; ▪ Парк імені С. М. Фалдзінського – головний парк на березі Дніпра в місті Нова Каховка. Створений у 1950-х роках

	<p>під час будівництва міста, автором і керівником проекту паркової зони С.М. Фалдзінського. Серед різноманіття дерев найбільш відомі три велечезні платани на березі, менш популярним є черешчатий дуб вік якого 130 років. Парк поділяється на три умовні частини, центральною частиною вважається те що було початково всім парком, різноманітна рослинність, мережа алей та безліч розважально-відпочинкових закладів, пляж. Друга частина «Дружба» в цьому районі найбільше сходів до води та вікрита нова набережна та частина шлюзів В парку росте близько 90 видів дерев і чагарників, розподілених по семи територіях. Парк побудовано у традиції європейських садів бароко з геометрично розпланованими алеями, багатий як на пам'ятники відомим людям так і на різні тематичні скульптури;</p> <ul style="list-style-type: none">▪ Казкова Діброва парк на березі Дніпра в місті Нова Каховка на території парку імені Фалдзинського. Заснований в 1992 році, на території парку є міні-зоопарк, парк прикрашений 150 дерев'яними казковими героями. Міні-зоопарк це більше 150 живих тварин і птахів, представлені з різних куточків України так
--	--

	і світу. Ландшафтна архітектура парку є цікавою враховуючи особливості місцевого рельєфу та наявності природних джерел.
--	---

Суспільно-історичні туристично-рекреаційні ресурси громад

Суспільно-історичні ресурси Бериславської територіальної громади представлені архітектурно-історичні та історичні пам'ятками:

- Німецька лютеранська євангельська церква святих Петра і Павла лютеранська кірха, побудована 1885 року для шведських переселенців. Унікальність церкви полягає у тому, що нині в її стінах мирно співіснують дві громади – православна й лютеранська [19].
- Лютеранською кірхою апостола Івана протестантська кірха у селі Зміївка у 1886 році на кошти зібрані у Швеції та Фінляндії. В її інтер'єрі поєднано православні та протестантські реліквії. У 1929 році церкву закрили у зв'язку з боротьбою із релігією. У 1988 р. мешканці села отримали від влади дозвіл на створення у селі православної громади і вибороли у користування будівлю колишньої кірхи. Тепер кірха перебуває у спільному користуванні православної і шведської лютеранської громади. Нині це православна Михайлівська церква. На території кірхи збудовано Пам'ятний знак репресованим шведам і німцям, які переслідувалися радянською владою у 1937—1938 роки, а також Пам'ятний знак з нагоди річниці заснування та заселення с. Зміївка шведськими колоністами [19].
- Залишки турецької фортеці Кизи - Кермен («Дівоча фортеця») від фортеці збереглися руїни, частини стін, арки. Тут встановлено пам'ятний знак на честь взяття укріплення у 1695 році. Фортеця Кизикермен – українсько-турецька спадщина, яка незабаром

зникне. На початку 14 століття князь Великого князівства Литовського Вітовт побудував тут митницю. Вона так і називалась – «Митниця Вітовта». Проте, проіснувала недовго: після смерті литовського князя вона перейшла до кримських татар. А в 1450 році тут побудували фортецю Кизикермен або Кизикерменську фортецю [19].

Архітектурно-історичними ресурсами Новокаховської громади:

- Корсунський жіночий монастир невеликий православний монастир заснований архімандритом Йоасафом за дорученням князя Григорія Потьомкіна з дозволу російської імператриці Катерини II в 1784 році. Монастир знаходиться в 15 км від міста Нова Каховка в селі Корсунка Херсонської області. Спочатку Корсунський монастир був старовірським, а вже з 1848 року обитель стала православною. До цього часу на території монастиря було п'ять церков, трапезна та келії. Біля монастирського собору Богородиці височіла 74-тиметрова вежа, з якої, подекуди, було видно не тільки навколишні території, але й Херсон. Біля входу в собор стояла статуя Святого Афанасія, а поряд – скринька для пожертв. На північ від монастирського собору розміщувалась храм Святого Михайла та трапезна, а з південного боку – церква Святого Димитрія [26].
- Дозорна башта литовського князя Вітовта єдина збережена оборонна споруда часів литовського панування — біля сіл Козацьке і Веселе. Збудована наприкінці XIV століття, а наприкінці XIX ст. відреставрована власником місцевої садиби Трубецьким. У 80-ті роки 19 ст. добудовано четвертий ярус зі стрільчастими вікнами в псевдоготичному стилі. Тоді ж вежа була переобладнана князем Петром Трубецьким, у водонапірну вежу, він налагодив у XIX ст. в напівдиких степах Херсонщини

широкомасштабне виробництво якісного вина. Швидше за все вежа використовувалася як водонапірка до 1950-х років, до того як була побудована Каховська ГЕС, після чого з неї був демонтований бак для води і вежа була покинута.

- Садиба князя Трубецького в селищі Козацьке маєток російського та українського роду Трубецьких, заснований князем Петром Миколайовичем Трубецьким в 1909 році. Будинок в Козацькому був побудований за архітектурним планом Петра Бойцова в кінці 1890-х. Будівля була вимощена каменем і розташовувався на схилі Дніпра і Козака, перед будинком, був розбитий терасний пейзажний парк, прикрасами якого виступали декоративні вежі, позолочені сходи, невелика пристань, водоспади й ключі та загати. На сьогоднішній день більшість споруд знаходиться в руїнах, зберігся лише каркас головної будівлі[26].
- Музей історії міста Нова Каховка створений 22 січня 1985 року, а вже 6 червня 1990 року музей відкрив свої двері для відвідувачів. У музеї 5 залів, понад 4 тисячі експонатів. В першому залі розміщено матеріали історичного минулого Таврійського краю, Нижнього Подніпров'я (часи скіфів, козацька доба, період Громадянської та Великої Вітчизняної воєн). Унікальними є експонати: зуб мамонта (знайдений при будівництві Каховської ГЕС), зернотерки, ритуальні горщики, предмети побуту скіфсько-сарматської доби, глиняні козацькі люльки, наконечники списів, а також свідки буремних подій на Каховському та Нікопольському плацдармах. Частина експозиції присвячена селу Ключовому, на місці якого збудовано Нову Каховку; господарському освоєнню Олешківських пісків; розвитку виноградарства і виноробства. Другий зал зберігає матеріали періоду спорудження Каховської ГЕС, Північно-Кримського каналу та будівництва нашого міста. Про великий трудовий подвиг першобудівників свідчать унікальні

фотоматеріали, експонати, архівні документи, фільми. На другому поверсі - три зали, в яких зібрані матеріали про розвиток промисловості; аграрного комплексу; історію будівельних, транспортних, торгівельних підприємств міста; розвиток культури, медицини, освіти, спорту; дружніх зв'язків зі спорідненими містами. В Галереї слави представлені фотографії 80 відомих, заслужених земляків, Почесних громадян Нової Каховки. Окрема експозиція присвячена О. Довженку, у творчій біографії якого Нова Каховка посідає помітне місце.

- Знамениті «кам'яні вишиванки» художник Григорія Довженка разом із колегами Довженко створив 80 унікальних різьблених панно, що прикрасили стіни всіх будинків та змінили обличчя міста. Згодом радянські видання критикували Довженка за «архітектурні надмірності». Зараз його твори вважають унікальним мистецьким явищем, якому вже сучасники дали назву — «кам'яні вишиванки». На камені зображені переважно рослинні орнаменти, які відтворюють елементи української вишиванки. Тут і неповторні вазочки, і куманці і «дерева життя», з яких ростуть соняшники, кукурудза чи колоски пшениці. Зараз завдяки проекту вже вдалося реставрувати кілька робіт Довженка — станом на грудень 2018 року оновлено 8 будинків.
- Дім-музей Анатолія Бахути є прабатьком українського Ренесансу в літературі. Відкриття його музею відбулося влітку 1992 року в Новій Каховці: під меморіальний музей віддали будинок, де мешкав поет. Меморіальний музей Анатолія Бахути було відкрито в будинку, де жив і працював поет. Загальна площа музею становить понад двісті квадратних метрів. Це три кімнати, веранда і приміщення архіву. На базі музею зберігається понад три тисячі одиниць виставкових експонатів і ще дві тисячі творів знаходяться у сестри поета Наталії Сюзанської. Анатолію Бахуті була

присвоєна Міжнародна літературна премія імені Олексія Кручоних. Творча спадщина митця налічує понад п'ять тисяч різножанрових творів.

- Картинна галерея імені А.С. Гавдзінського була заснована 4 листопада 1967 року як художній відділ Херсонського краєзнавчого музею, який у 1978 році перейшов у підпорядкування до Херсонського обласного художнього музею імені Олексія Шовкуненка. 21 березня 2002 року відділ був реорганізований у самостійний музейний заклад — Новокаховську міську картинну галерею. У лютому 2003 року галереї привласнене ім'я Альбіна Станіславовича Гавдзінського, заслуженого художника України та почесного громадянина Нової Каховки. Художні фонди галереї налічують більше 1000 експонатів, це — твори живопису, графіки, скульптури, декоративно-прикладного мистецтва радянського та сучасного періоду. У колекції музею, зокрема, живопис та графіка Альбіна Гавдзінського — 297 експонатів, 237 з них художник подарував місту в 1961 році, колекція офортів народного художника України Василя Мироненка, колекція ілюстрацій народного художника України Валентина Литвиненка.
- Літній театр – унікальна споруда, місце проведення багатьох культурно-масових заходів в літній період. Побудований у 1953 році за проектом архітектора Зінкевича, в псевдостародавньому стилі. Складається із вхідної частини, залу для глядачів на 850 місць та естради.

Індустріальними ресурсами Новокаховської громади виступають:

- Коньяних Дім «Таврія» єдиний в Україні будинок марочних коньяків з повним виробничим циклом. Воно було засноване ще 1889 року швейцарськими виноробами (сучасна Нова Каховка). Зараз площа виноградників "Таврії" становить 1400 гектарів.

Примітно, що виноградники ростуть в одній "коньячної паралелі" з французьким містом Коньяк. На території винзаводу відкрито музей і проводяться винні тури.

- Каховська ГЕС імені П. С. Непорожнього об'єкт було віднесено до Великих будов комунізму. Для будівництва й обслуговування електростанції було створено місто Нова Каховка. Будівництво Каховського гідровузла почалося у вересні 1950 року Спорудження ГЕС було доручено колективу ордена Леніна управління «Дніпробуд».
- Виноробне господарство князя Трубецького був з єдине історичне Шато нашої країни. Історія одного з найстаріших виноробних господарств України бере свій початок з 19 століття. До його створення доклав руку сам князь Лев Голіцин, перший винороб Російської імперії. Саме він, найдосвідченіша людина свого століття, на основі отриманого у Франції досвіду, заклад перші в імперії виноградники. Лев Голіцин і вибрав землі в Херсонській губернії, де згодом інший талановитий винороб – князь Трубецькой – створив виноробне господарство. Створений в стилі французького ренесансу з елементами готики, а з землі підіймалися могутні стіни з зовнішніми кам'яними піварками. Підпирні стіни з аркбутанами підтримують загальний стиль оборонної архітектури. На сьогодні вже завершена реконструкція історичної будівлі виноробні 1900 року з вежею та оглядовим майданчиком, в якому обладнано дегустаційні зали, встановлено 8 галерей винних підвалів часів Трубецького, які використовуються для витримки та зберігання вин. На території є готель на 10 номерів та атмосферний парадний хол в старовинному крилі виноробні.

Отже, туристично-рекреаційний потенціал Новокаховської та Бериславської громади є різноманітним з погляду як природно-антропогенних так і суспільно-історичних туристичних ресурсів, що є поштовхом до розроблення нових туристичних стежок зорієнтованих на різні інтереси та вікові групи.

2.2. «Нові» туристичні маршрути Новокаховської та Бериславської громад

Значним поштовхом для створення «нових» туристичних стежок є різноманітність туристичних об'єктів відомих як в межі регіону так і за його межами, транспортна доступність, що дозволяє мінімізувати витрати часу на переміщення та максимізувати інформаційно-пізнавальної цінності туру.

Перспективним туристичним туром з точки зору розвитку туристичного потенціалу в межах даних територіальних громад Херсонської області виступають новостворені туристичні маршрути різної тривалості, які орієновані на вік екскурсійних груп та їх вподобання.

В ході екскурсійного маршруту туристи відвідують природні, історичні та культурні об'єкти Новокаховської та Бериславської громад.

Першим представлений одноденний туристичний маршрут «Шведське поселення Зміївка – Виноробне господарство Князя Трубецького», рекомендований для відвідування груп учнів або студентів, має історико-пізнавальне спрямування та охоплює Новокаховську та Бериславської територіальну громаду Херсонської області (Рисунку. 2.1, рисунку 2.2., таблиці 2.2). Фото екскурсійних об'єктів представлені в Додатку А.

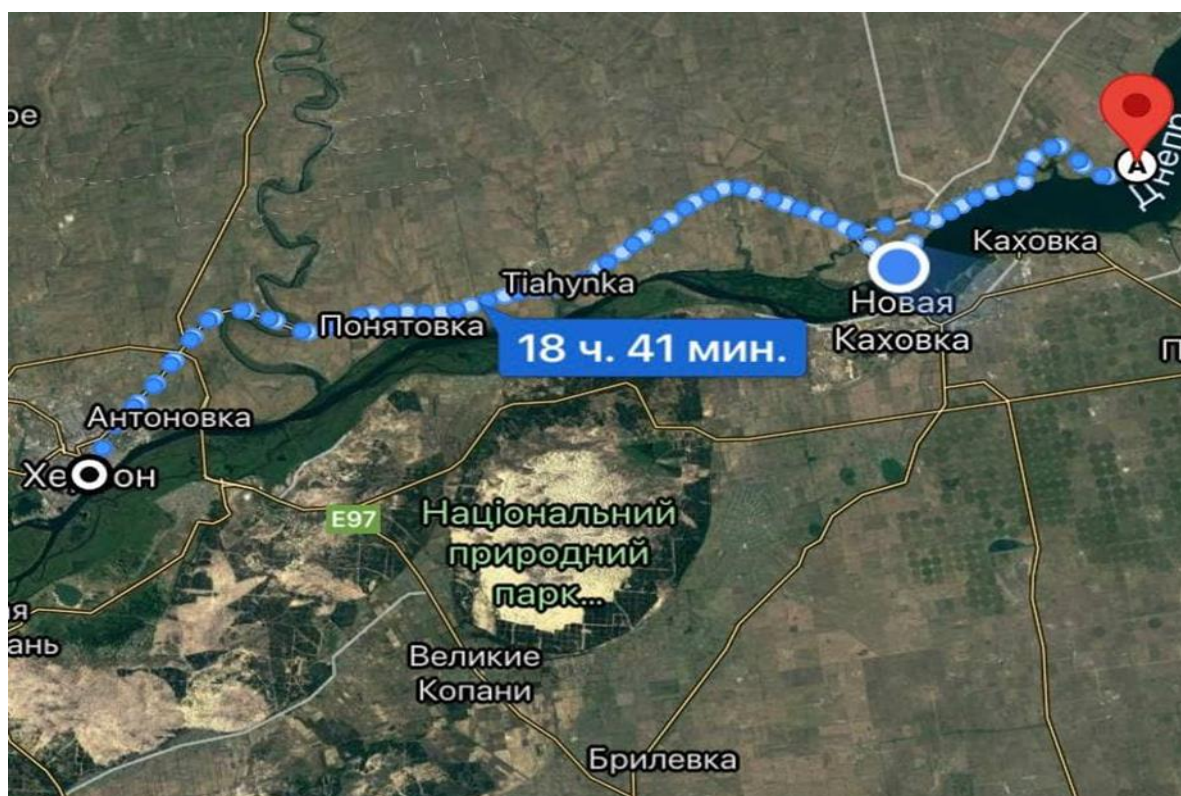

Рисунок. - 2.1. Маршрут туру «Шведське поселення Зміївка – Шато Трубецького»

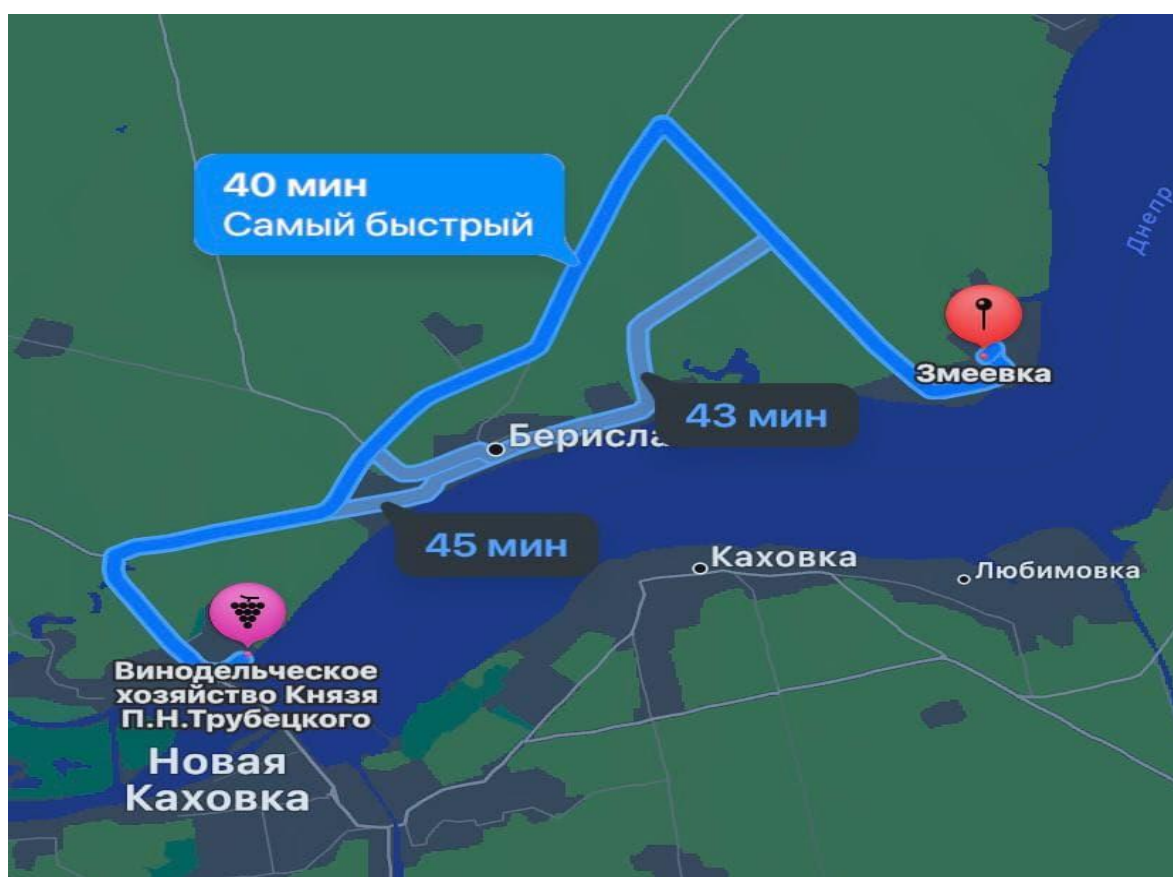

Рисунок - 2.2 Карта об'єктів туру «Зміївка- Шато Трубецького»

Таблиця 2.2.

Програма туру «Шведське поселення Зміївка – Виноробне господарство Князя Трубецького»

8.00- 8.15	<p>Група учнів або ж студентів збирається біля Залізничного вокзалу міста Херсон. В продовж всього туристичного маршруту будуть пересуватись трансфером;</p> <p><i>Оренда трансфера за 1 добу на 21 місце складає 13 грн/км</i></p>
10.00- 10.20	<p>Прибуття до шведського поселення Бериславської громади Херсонської області – Зміївка розташованому у живописному місці на березі Дніпра. Зміївку називають маленькою Європою на півдні України. Виникло на місці 4 сіл.</p> <p>Жителями села Зміївка є нащадки шведських та німецьких колоністів, які вільно володіють старошведською мовою, виконують псалми німецькою та цінують культуру предків. На території села співіснують представники 15 національностей, серед яких шведи та фіни, українці та німці, поляки та євреї, молдавани та білоруси.</p> <p>В ході екскурсії Зміївкою місцевий екскурсовод Микола знайомить з історією села Зміївка та творчістю місцевих жителів, розповідає про європейські традиції та культуру, історію церков таких як:</p> <p align="center">I. Німецьку лютеранську євангелійську церкву святого Петра і Павла;</p>

	<p>II. Свято-Михайлівську церкву (шведську кірху);</p> <p>III. Українську греко-католицьку церкву;</p> <p>За побажанням туристів можна відвідати службу в німецькій кірхі, прослухати псалми на німецькій та шведській мові. Місцеві жителі розповідають розповіді про долю предків, прогулятися берегом Дніпра. Також познайомитись з творчістю місцевих фолк-колективів;</p> <p><i>(екскурсійні послуги гίδα Миколи коштують 50 грн з 1 особи за 2 години часу)</i></p>
13.00	Обід національними стравами місцевих жителів, а саме стравами шведської, німецької та української кухні;
14.00	Переїзд трансфером до Виноробного господарства Князя Трубецького у село Веселе Новокаховської громади;
15:30	<p>По приїзду до Шато Трубецького або ж Виноробного господарства Князя Петра Миколайовича Трубецького, туристів очікує історична екскурсія.</p> <p><i>тривалістю 1-1.5 години</i></p> <p>Екскурсія Виноробним господарством Князя П.М. Трубецького проводить досвідчений екскурсовод Ольга Василівна, людина яка працювала ще в радянські часи головним технологом, а в даний час екскурсоводом.</p> <p>У ході екскурсії ви побачите затишну територію виноробні, облаштовану паркову зону з</p>

	альтанкою, цех переробки винограду, будинок винороба на живописному березі Дніпра розкажуть історію заснування Шато Трубецького, насадження власних виноградників на схилі Дніпра в розмірі 200 га, спуститесь у картину галерею та власне самі підвали, в свою чергу 5 підвалів з дубовими французькими баріками-діжками з білим та червоним вином, цех розливу вина по пляшкам та тунелі в ігристим вином, також колекцію вин з 1957 року та більше 20 пляшок часів князя Трубецького; <i>Екскурсія коштує 210 грн з урахуванням наявності студентського чи учнівського квитка</i>
17.30	Вільний час по території Шато Трубецького, в проміжок цього часу туристи можуть зробити фото, відвідати ресторан та фірмовий магазин с сувенірами;
18.30	Збір групи біля головного входу на територію Шато, повернення здійснюється трансфером до Площі Свободи міста Херсон.

*Ціна туру на 1 особу без врахування обіду складає 600 грн

Другий туристичною маршрут є еногастрономічний – це нова гілка туризму в Україні, філософією якого є подорожі з метою пошуку незвіданих смаків та автентичних кулінарних традицій, в даному випадку пошук якісного українського вина та коньячні вироби Херсонщини.

Поїздка тривалістю дві доби з відвіданням «Виноробне господарство Князя Трубецького – місто тисячі джерел Нова Каховка - Дім марочних коньяків «Таврія»» орієнтована для вікової групи від 18 років.

Детальна картосхема об'єктів без показу початку та кінця маршруту (рисунок 2.3, таблиця 2.3). Фото DESTИНАЦІЙ маршруту представлені в Додатку А.

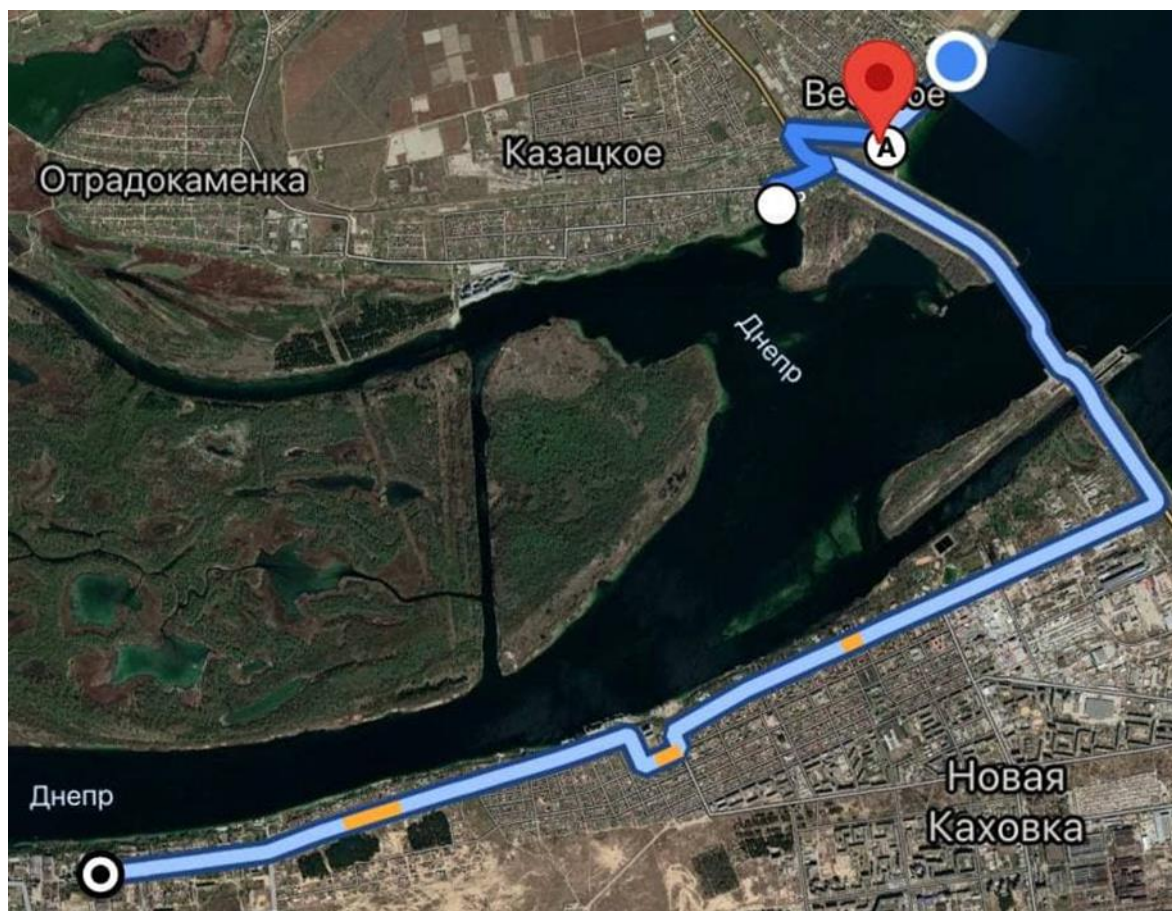

Рисунок - 2.3. Маршрут туру «Шато князя Трубецького – місто тисячі джерел Нова Каховка -Дім марочних коньяків «Таврія»

Таблиця 2.3

Програма туру «Шато князя Трубецького – місто тисячі джерел Нова Каховка -Дім марочних коньяків «Таврія»

День 1	
8.45	Збір групи туристів біля Херсонського обласного театру ляльок (вул. Університетська 8), переміщення буде здійснюватись орендованим автобусом на 2 дні; <i>Оренда автобуса за 1 добу на 21 місьць складає 13</i>

	<i>грн/км</i>
9.00	<p>Відправлення на комфортабельному автобусі.</p> <p>Першою точкою маршруту є селище Козацьке.</p> <p>У ході маршруту гід ознайомлює із історією маршруту та зустрічними цікавими місцями на автошляху.</p>
10.00	<p>Відвідування єдиного в степу водоспаду або ж каскаду джерел в Херсонській області.</p> <p>Поряд з руїнами маєтку князя Петра Трубецького у селищі Козацьке знаходяться унікальні степові водоспади, які в народі отримали назву «водоспади в степах Таврії».</p> <p>Існує легенда, пов'язана з відомим господарем маєтку. Поговорюють, що князь розбив багато жіночих сердець, а водоспади – це сльози закоханих у нього панянок.</p> <p>Походження водоспадів має просте пояснення – це води Каховського водосховища, які пробрили собі русла в шарі м'якого вапняку. Незважаючи на своє «підмите» походження, водоспади належать до унікальних об'єктів природи, тому що розташовані за межами гірської системи! Їх легко знайти — вони розташовані нижче руїн замку Трубецького, на обривистих кам'яних схилах.</p>
11.00	<p>Наступною зупинкою є єдина на Півдні України середньовічна башта князя Вітовта (XIII століття) на території села Веселе Новокаховської громади, поруч із греблею Каховської ГЕС.</p> <p>Наприкінці XIX століття вежа Вітовта</p>

	<p>входила до території маєтку князя Трубецького — Козацьке, і була переобладнана ним у водонапірну й оглядову вежу. Судячи з характеру верхнього ярусу, який був перебудований (добудований), його прикрасили вікна в готичному стилі та балкончик із краєвидом на Дніпро. На балкон вели внутрішні металеві гвинтові сходи, конструкції яких частково збереглися й донині. Була зведена шатрова покрівля, а до південного фасаду прибудована насосна для подачі води. По центру вежі на рівні 2-го ярусу був установлений клепаний залізний бак.</p> <p>На початку 70-х років минулого століття на вежі згорів дах, а в 90-ті — зрізані всі доступні металоконструкції.</p>
11.30	<p>Наступною зупинкою є Шато Князя Трубецького. На туристів чекає екскурсія територією виноробні так званого шато в французькому стилі, в ході екскурсії екскурсовод-сомельє розповість про долю Петра Миколайовича Трубецького, історію розвитку виноробні в різні часи, відновлення співвласниками та розквіт виноробного господарства</p> <p>Відвідавши винні підвали та тунелі з власним ігристим вином, в яких зберіглись лише сухі вина, та колекційні вина, які зберіглись з 1957 року та деякі пляшки з часів князя.</p> <p>Наступним етапом є вина дегустація в великій дегустаційній залі з відкритим панорамним видом</p>

	<p>на Дніпро та Каховську ГЕС.</p> <p>На вибір є дегустація:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ стандарт 5 зразків вина Шардоне, Рислінг, Каберне, Мерло та Князь Трубецький; ➤ преміальної з 6 зразків марочних вин Рислінг Рейнський, Перлина Степу, Каберне Фран червоний, Піно Нуар лімітований, Шато Трубецького, Оксамит України. <p><i>Ціна екскурсії з дегустацією стандарт для групи від 6 осіб 350 грн за 1 особу, дегустація преміум 700 грн за 1 особу від 6 осіб</i></p>
14.00	<p>Обід в залі Ресторану Трубецького за часів князя в приміщенні ресторану був цех переробки винограду.</p> <p>Вільний час по території виноробні можна провести зробивши фото, випивши келих вина на літній терасі, відвідати винний магазин з власними сухими винами та сувенірами;</p>
15.00	<p>Переїзд до міста Нова Каховка, заселення до готелю «Premier» в центрі міста Нова Каховка;</p> <p><i>Ціна за 1 ніч 1250 грн у двомістному номері стандарт з включеним сніданком</i></p>
17.00	<p>Краєзнавча екскурсія з досвідченим екскурсоводом пані Тетяною «Кам'янні вишиванки Нової Каховки – окраса міста» тривалістю в 2 години.</p> <p>Знайомство з унікальною культурною спадщиною — «кам'яними вишиванками», які прикрашають майже кожний будинок міста. Різблені орнаменти створені в 50-х роках минулого століття видатним</p>

	<p>майстром-художником Григорієм Довженко.</p> <p>Майстри працювали до 1955 року, за цей час вдалося прикрасити кожна будівлю міста: від житлових будинків до шкіл та адміністративних будівель, — всього близько 180 споруд. За ескізами Григорія Довженка були створені унікальні орнаменти, які не повторюються, а також 80 автентичних різьблених панно, що прикрасили стіни всіх будинків та змінили обличчя міста</p> <p>Будинки старої частини міста мають два види орнаментів: ліпні та різьблені.</p> <p>Нині орнаменти під загрозою знищення — не лише під впливом часу, а й через утеплення будинків та «осучаснення» фасадів. Силами місцевих активістів, зокрема слід відзначити члена Союзу архітекторів України, голови Новокаховської організації охорони культурної спадщини Тетяну Євсєєву.;</p>
19.00	вільний час, для прогулянки містом та вечері;
День 2	
9.00- 10.00	<p>Сніданок у готелі який входить до ціни номеру.</p> <p>Виїзд на екскурсію до Дому марочних коньяків «Таврія» у місті Нова Каховка;</p>
10.00	<p>Займає лідируюче місце серед виробників престижних колекційних та марочних коньяків в Україні. Частина продукції експортується також у Росію, Білорусь, країни далекого зарубіжжя.</p> <p>Компанія володіє найбільшими на території України виноробними угіддями площею 1400 га.</p>

Історія створення розпочалась в 1822 році, коли для відновлення причорноморських виноградників на запрошення імператора Олександра I прибули швейцарські та французькі колоністи, фахівці з виноробства та вирощування виноградної лози.

Вирощується 30 сортів винограду (ркацетелі, шардоні, аліготі, совіньйон, рислінг, каберне совіньйон, мерло.

На підприємстві випускаються такі лінійки коньяків:

- Борисфен™
- Таврія Преміум™
- Георгіївський™
- Jatone™
- ALeXX™

В ході екскурсії ви відвідуєте музею, екскурсійний маршрут проходить через коньячні цехи, підвали та переходить до дегустації вина та коньяків.

На власні очі можна побачити галерею 6,5 тисячі дубових бочок і бариків, в яких десятиліттями витримуються найкращі коньячні спирти, і осягнути всі етапи перетворення винограду в елітний напій, також виготовляють сливовий напій ТМ Naomi та вина Askania.

Фахівці ДМК "Таврія" відкриють основи дегустації і тонкощі коньячного етикету.

Екскурсія по заводу - 50 грн/осіб, Екскурсія по Музею - 20 грн/осіб, група 3-10 осіб.

Для винної дегустації - мінімальна група 15 осіб.

	<i>Ціна дегустації коньяків 560 грн з 1 особи.</i>
13.00	Вільний час на території виробництва, відвідання фірмового магазину коньяків та сувенірів;
13.30	Вийзд трансфером до залізничного вокзалу міста Херсон.

*Ціна туру на 1 особу 2750 грн (в ціну туру враховано транспорт, обід, екскурсійні послуги, ночівля).

Отже, зважаючи на досягнення у сфері туризму, важливим внеском є розвиток туристично-рекреаційної діяльності всієї території України в загалом. Для такого розвитку доцільним є відновлення та пошук нових туристичних дестинацій та формування туристичних маршрутів різної спрямованості, орієнтованих на окремі вікові категорії та попит туристів.

РОЗДІЛ 3

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В НОВОКАХОВСЬКІЙ ТА БЕРИСЛАВСЬКІЙ ГРОМАДІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1 Ресурсний потенціал громад як основа ефективного соціально-економічного розвитку

Ресурсний потенціал територіальних громад є основою для покращення рівня їх фінансової спроможності шляхом збільшення місцевих бюджетів через розвиток відповідних територій. Саме тому на локальному рівні на перший план виходять питання ефективного використання, збереження наявних ресурсів, зростання інвестиційної привабливості території, збалансованого соціального, економічного розвитку і екологічної безпеки [16].

Географічне положення і ресурсна база громади визначає її унікальність, можливості реалізації моделі сталого розвитку людства, практичну перспективу повсякденного життя населення [21]. Для новостворених територіальних громад України актуальними стають питання використання туристично-рекреаційних ресурсів, які визначають просторову організацію суспільства і спеціалізацію регіонів, де вони зосереджені. Такий вплив опосередковується соціально-економічними факторами, характером управління, планування, оскільки навіть при високих атрактивних властивостях простору без відповідного організаційного забезпечення його ефективне рекреаційне освоєння є неможливим [22].

Децентралізоване управління на базовому рівні може сприяти більш збалансованому розвитку рекреаційних територій. Вирішення цих проблем особливо актуальне в період економічних і фінансових криз, змін попиту на різні види послуг, структури їх споживання, при зростаючих загрозах і викликах глобального характеру [10].

Процес децентралізації і удосконалення адміністративно-територіального устрою відкриває нові можливості для територіальних громад, надає їм фінансову та адміністративну незалежність. В процесі децентралізації громади здобувають ресурси, повноваження, фінанси – інструментарій і відповідні можливості забезпечення повноцінного місцевого розвитку. Тому важливим є встановлення місця і ролі територій з рекреаційним потенціалом в просторовій організації суспільства. Із зростанням самостійності, збільшується відповідальність органів місцевого самоврядування, громадян, а подальший розвиток рекреаційних регіонів з врахуванням природно-ресурсних, екологічних, історичних, соціокультурних чинників є важливим завданням сьогодення [14].

Адміністративне завершення децентралізації у 2020 р. супроводжувалося низкою різних факторів, зокрема:

- нестабільне забезпечення фінансової підтримки територіальних громад з боку держави;
- швидке збільшення кількості громад без пропорційного збільшення субвенцій на розвиток інфраструктури, що знизило мотивацію громад та їх можливості соціально-економічного розвитку;
- неврегульовані питання розподілу повноважень між місцевими радами громад та районними держадміністраціями, а також між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади;
- відсутнє належне кадрове забезпечення місцевого самоврядування територіальних громад, недостатня кваліфікація для виконання нових функцій службовців місцевого самоврядування [10].

Отже, децентралізація актуалізує проблему пошуку шляхів забезпечення ефективного функціонування територіальних громад за рахунок наявного ресурсного потенціалу, визначаючи тим самим їх спроможність.

У випадку освоєння туристично-рекреаційних ресурсів громад стратегічні напрями розвитку туризму можуть бути неоднозначно оцінені. Але перетворення ідей у практичні проекти є важливим завданням з огляду на розширення можливостей громади, формування власних пріоритетів та підвищення соціальної значущості.

3.2. Головні перспективи розвитку туристичної індустрії регіону

На рівні законодавства України туризм проголошують одним із пріоритетних напрямів розвитку економіки та культури держави. Причому важливим є те, що розвиток туризму, в свою чергу, має відбуватися з урахуванням світових викликів сучасності, а також вподобань та прагнень внутрішніх споживачів туристичних послуг [26].

У розвитку туризму в Херсонській області в цілому та Новокаховської та Бериславської громад важливу роль відіграє привабливий клімат у зонах, перспективних для розвитку туризму, вигідне транзитне транспортне положення [9].

Тенденціями розвитку туризму може слугувати збільшення інформаційно-рекламної підтримки туристичної галузі; використанню розвитку фестивального, наукового туризму в період міжсезоння, а також підтримці історико-культурних та природних об'єктів громад. Доцільно визначити перспективні екскурсійні об'єкти, розробити програму використання об'єктів природно-заповідного фонду для потреб туристичної галузі [9].

Задля перспективи привабливості громад необхідно підвищити екскурсійну діяльність для споживачів шляхом створення нових екскурсійних маршрутів, підвищення якості обслуговування на наявних маршрутах, створення інформаційної підтримки екскурсійної діяльності в засобах масової інформації, мережі Інтернет, створення нових робочих місць, підготовки або перепідготовки кваліфікованих кадрів, розвитку

нових видів туристичної діяльності, насамперед еногастрономічного туризму в Новокаховській громаді.

Отже, головними перспективами розвитку даних територіальних громад Херсонської області є транспорту транзитна доступність, сприятливі кліматичні умови, проінформованість туристів з ЗМІ та соціальних мереж, програм.

ВИСНОВКИ

1. Враховуючи різноманіття поглядів до розуміння поняття «туристично-рекреаційні ресурси», важливо виділити те, що вони є основою для розвитку рекреації та туризму, зокрема використовуються для туризму, лікування та оздоровлення населення; можуть здійснювати вплив на територіальну організацію діяльності рекреаційної сфери, формування рекреаційних центрів та районів. Методологічний інструментарій дослідження представлений різними методами, що дозволяють зробити комплексне дослідження туристично-рекреаційного потенціалу Новокаховської та Бериславської територіальної громади, проаналізувати сучасний стан та визначити перспективи розвитку.

2. Виявлено, що туристично-рекреаційний потенціал Новокаховської та Бериславської громади є різноманітним з погляду як природно-антропогенних так і суспільно-історичних туристичних ресурсів, що є поштовхом до розроблення нових туристичних стежок зорієнтованих на різні інтереси та вікові групи. Якщо порівняти ці дві громади можна зробити висновок, що більш розвиненою та «багатою» на туристичні ресурси є Новокаховська, але в Бериславській громаді є перспективні і неоціненні туристичні ресурси, що потребують уваги туристів.

3. Незважаючи на певні досягнення у сфері туризму досліджуваного регіону, вкрай важливим є розвиток туристсько-рекреаційної діяльності всієї території України. Для такого розвитку доцільно розширювати та проводити пошук нових туристичних об'єктів та формування туристичних маршрутів різного спрямування, які зорієнтованих на певні вікові категорії населення та особливості попиту туристів. Тому поштовхом для

створення «нових» туристичних стежок слугувала зацікавленість туристичними дестинаціями, а саме Зміівкою – це шведське поселення на схилах Дніпра, литовською вежею князя Вітовта, руїнами садиби Князя Трубецького та власне Виноробним господарством Трубецького, яке можна об'єднати з Коньячним домом «Таврія» в еногастротур.

4. Отже, головними сильними сторонами, які визначають перспективи розвитку досліджуваних територіальних громад Херсонської області є транспорту транзитна доступність, сприятливі кліматичні умови, проінформованість туристів із ЗМІ та соціальних мереж, програм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративно-територіальний устрій України: методологічні основи та практика реформування: монографія [Текст] / Наук. ред. В. С. Кравців. – Львів, 2016. – 264 с.
2. Багрова Л.А. Рекреационные ресурсы (подходы к анализу понятия) / Л.А. Багрова, Н.В. Багров, В.С. Преображенский // Известия АН СССР. Серия географическая. - 1997. - № 2. – С. 5-13.
3. Барановський М.О. Фінансова децентралізація в Україні: особливості становлення / М. О. Барановський // Український географічний журнал. – 2017. –№ 4. – С. 31-38.
4. Бейдик О.О. Методологія та методика аналізу рекреаційно-туристських ресурсів України: дис. д-ра геогр. наук: 11.00.02 / Київський національний ун-т ім. Т. Шевченка. - К., 2004.
5. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. – К.: Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2001. – 395 с.
6. Белая І.С. Ресурсозабезпеченість об’єднаних територіальних громад Херсонської області, як основа їх сталого соціально-економічного розвитку / І.С. Белая // Управління та раціональне використання земельних ресурсів в новостворених територіальних громадах: проблеми та шляхи їх вирішення. Матеріали ІV Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Херсон: ХДАУ, 2020. – С. 273-275.
7. Биркович В.І. Удосконалення державного регулювання розвитку туризму на регіональному рівні / В.І. Биркович // Стратегічні пріоритети. - 2007. - №4(5). – С.157 – 163.
8. Географія Херсонщини: навч. посібник / [Пилипенко І. О., Мальчикова Д. С., Єрмакова С. Л., Руденко М. М. та ін.]. - Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2007. – 221 с.

9. Геопортал адміністративно-територіального устрою України. Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://atu.minregion.gov.ua/ua/home>
10. Децентралізація влади на основі кращих іноземних практик та українських законодавчих ініціатив. Матеріали інформаційного семінару. – УІМП, 2015. – 22 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uiip.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/робочі-матеріали-для-учасників-заходів.pdf>
11. Децентралізація: офіційний сайт України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/areas/0552>
12. Закон України «Про туризм» 324/95-ВР, Редакція від 04.11.2018, підстава - 2581-VIII [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>
13. Зміївка – шведське село на Херсонщині [Електронний ресурс] – Режим доступу:// [<https://tripmustgoon.com/zmiivka-swedish-village>]
14. Лісовський С. А. Процес децентралізації в Україні – сучасний стан та проблеми росту / С. А. Лісовський, Є. О. Маруняк // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення: Матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Херсон, 3-4 жовтня 2019 р.) / [За заг. ред. І. Пилипенка, Д. Мальчикової]. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – С. 145-148.
15. Мальчикова Д. С. Використання ГІС/ДЗЗ-технологій для вивчення територіальної структури землекористування регіону / Д. С. Мальчикова // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. Періодичне видання. – 2010. – № 12. – С. 124 -128.
16. Мальчикова Д. С. Практика децентралізації в Херсонській області: Територіальні ресурси громад і проблеми землеустрою / Д. С. Мальчикова, І. С. Бєлая // Вісник Одеського національного

- університету. Географічні та геологічні науки. – 2020. – Том 25. - № 1 (36). – С. 110-125.
17. Мальчикова Д.С. Використання рекреаційних ресурсів приморських територіальних громад у контексті сучасних суспільних і екологічних викликів / Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, Г.Ю. Нападовська // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: географічні науки. – Херсон, 2020. – №13. – С. 54–63
 18. Мальчикова Д.С. Пріоритети розвитку і реалізація реформи територіального устрою у прибережних регіонах / Д.С. Мальчикова, І.О. Пилипенко, Н.В. Омельченко, Г.Ю. Нападовська // Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика: Матер. міжн. наук.-практ. конф. присвяченої 30-річчю відкриття кафедри географії України та регіоналістики і 80-річчю утворення Чернівецької області, 7–9 травня 2020 р., м. Чернівці. – Чернівці: Видавничо-поліграфічне підприємство «Місто», 2020. – С. 209–214
 19. Машкова О.В., Нападовська Г.Ю. Перспективи розвитку туризму в об'єднаних територіальних громадах Херсонської області / О.В. Машкова, Г.Ю. Нападовська // науково-практичний збірник КНУ ім. Т.Шевченка Серія: Географія і туризм. – Київ, 2018. – Вип. №42.
 20. Новаковський Л. Я. Муніципалізація землекористування в умовах децентралізації влади в Україні / Л. Я. Новаковський, І. О. Новаковська, О. О. Бредіхін, М. П. Стецюк, Л. Р. Скрипник // Український географічний журнал. – 2019. – №2. – С. 23-31.
 21. Олійник Я. Б. Формування спроможних територіальних громад в Україні: переваги, ризики, загрози / Я. Б. Олійник, П. О. Остапенко // Український географічний журнал. – 2016. – № 4. –С. 37-43.
 22. Пилипенко І.О. Регіональний аналіз використання рекреаційного потенціалу регіонів України у сучасних геополітичних умовах / І.О.

- Пилипенко, Д.С. Мальчикова // Туризм і краєзнавство. Вип. 1, 2020, С.17-24. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://travel.ks.ua/wp-content/uploads/2020/11/zbirnyk_turyzm-i-kraeznavstvo_vypusk-1.pdf
23. Природно-кліматичні особливості Херсонської області [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://buvrnd.gov.ua/klimat.htm>.
24. Розвиток туризму в умовах нових громад, туристичний хаб. (2018). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://decentralization.uacrisis.org/tourhub>
25. Смаль І.В. Туристичні ресурси світу / І.В. Смаль. – Ніжин: Видавництво Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя, 2010. – 336 с.
26. Сорокіна О.О. Туристичні ресурси Придніпровського регіону та їх використання: сучасний стан та перспективи [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/11048>
27. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року (Проект 2017). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.undp.org/content/dam/ukraine/docs/SDGreports/UNDP_Strategy_v06-optimized.pdf
28. Сучасний стан і тенденції розвитку туристичної галузі в Херсонській області [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/20_1_2018ua/33.pdf
29. Топчієв О.Г. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики. Навч. посіб. / О. Г. Топчієв, Д. С. Мальчикова, В. В. Яворська. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 372 с.
30. Топчієв О. Г. Методологічні засади географії: Підручник / О. Г.Топчієв, Д. С. Мальчикова, І. О.Пилипенко, В. В. Яворська. – Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 366 с.

31. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія / Н.В. Фоменко. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 312 с.
32. Херсонська область. Географічний атлас. Серія «Моя мала Батьківщина». К.: Видавництво «Мапа», 2005. – 20 с.
33. Центр екологічної інформації м. Херсон [Електронний ресурс] – Режим доступу:// http://eco.ks.ua/all_animals.htm.
34. Pylypenko I. Management of recreational resources in local government practice: Aspects of international partnership / I. Pylypenko, D. Malchykova, I. Gukalova, H. Napadovska // 20th International Multidisciplinary Scientific GeoConference SGEM 2020: Conference Proceedings, August, 2020, Vol. 20, Issue 5.2. – pp. 325-332.
35. Udovychenko V. Decentralization reform in Ukraine: assessment of the chosen transformation model / V. Udovychenko, A. Melnychuk, O. Gnatiuk, P. Ostapenko // European Spatial Research and Policy, 2017. – Vol. 24. – № 1. – pp. 24-40.

Об'єкти туристичної діяльності використані в «нових» туристичних стежках

Рис.3 Німецька лютеранська євангельська церква святих Петра і Павла

Рис 4 Лютеранською кірхою апостола Івана

Рис.5 масток князя Трубецького (Козацьке)

Рис.6 Козацьке джерело, «степові водоспади»

Рис. 7 Підвали Виноробного господарства Князя Трубецького

Рис. 8 Шато Трубецького

Рис. 8 Дім марочних коньяків Таврія

Рис. 9 «Кам'яні вишиванки»